

Omlagd läkemedelshantering vid ålderdomshem

(Något att ta' efter?)

Lars-Ola Pettersson

Sven Svennerstål

Enskild förskrivning och apoteksdispensering av läkemedel har sedan april 1974 förekommit vid tre ålderdomshem i Södertälje och en utvärdering av de nya rutinerna har företagits. Resultaten presenteras i denna artikel. Av författarna är Lars-Ola Pettersson läkare vid ålderdomshemmen Artursberg, Mariekällgården och Oxbackshemmet. Sven Svennerstål är socialchef i Södertälje kommun.

Vid ålderdomshemmen inom Södertälje kommun har försökvis sedan november 1973 och permanent sedan april 1974 tillämpats en form av läkemedelshantering innebärande att enskild förskrivning av mediciner införts, och att läkemedlen i huvudsak delas på apotek. Våra erfarenheter av den nya typen av rutiner är mycket goda, och vi vill med denna artikel delge dem åt den intresserade delen av läsekretsen.

Bakgrund till omläggningen

Läkemedelsdelningen skedde tidigare på ålderdomshemmen och utfördes helt av den egna personalen. Mediciner beställdes från apotek med hjälp av rekvisitionsböcker och förvarades i centrala medicinskåp på hemmen. Hanteringen liknade den, som nu förekommer på många sjukhus' vårdavdelningar, men själva delningen utfördes vanligen inte av sjuksköterskor utan av ålderdomshemsföreståndare eller biträdande sådana. Denna delning var tidsödande och kunde i regel inte ske för hemmets alla pensionärer i en seans utan fick ske etappvis. Påståenden om att fel vid medicindelningen förekommit framfördes vid några tillfällen av pensionärer, och även om något fel ej kunnat konstateras i efterhand, utgör störningsmoment under själva delningen alltid en risk för att klagomålen skall ha en reell bakgrund. Kostnaden för läkemedel till hemmen var också relativt sett hög för kommunen och en omläggning av rutinerna syntes således angelägen.

Nuvarande system

För varje pensionär (ca 350 st) finns nu ett ordinationskort för läkemedel med uppgifter om insättningsdatum för medicinen, ordinerande läkarens signatur, läkemedlets namn och i förekommande fall kompletterande text med tex beräknad behandlingstid, kostnadsfrihet o a. Vidare finns antecknat i vilken dos och vid vilken måltid läkemedlet skall intagas. Slutligen noteras datum för en ordinations upphörande och om detta beslutande läkares signatur. Korten rymmer 15 ordinationer.

Efter det att läkaren har avslutat sin rond vid hemmen, hämtas ordinationskortet genom apotekets försorg, och personalen får då tillfälle att ställa frågor eller lämna upplysningar till den farmaceut, vilken har ansvar för sambandet mellan apotek och respektive hem.

På apoteket dispenseras den ordinerade medicinen efter korten för en pensionär i sänder. Delningen sker vanligen för en vecka i taget i förpackningar av typ Apodos. En sådan förpackning har 7×4 stycken genomskinliga förvaringsutrymmen som försluts med ett klistrat pappersöverdrag. Genom märkning på detta lock anges pen-

.....
På apoteket dispenseras den ordinerade medicinen efter korten för en pensionär i sänder. Delningen sker vanligen för en vecka i taget i förpackningar av typ Apodos.
.....

sionärens personalia liksom på vilken veckodag (7 st) och vid vilken måltid (4 st) medicinen skall intagas. Den farmaceut, som dispenserar läkemedlen, är ensam i lokalen under pågående arbete och får under detta vara ostörd. Efterkontroll sker, genom att annan personal räknar antalet tabletter i varje Apodosfack och jämför med ordinationskortet.

Den delade medicinen — och ordinationskortet — transporteras till ålderdomshemmen i låsbara förvaringslådor, och läkemedlen förvaras på de olika avdelningarna. Den slutliga utdelningen sker, genom att pensionärerna vid varje måltid får läkemedlen placerade vid bordskuverten. Vid resor o d får pensionären med sig en eller flera hela Apodosförpackningar beroende på bortavarens längd.

Läkemedel, som ej dispenserar i Apodos, (flytande farmaka, injektionspreparat, stolpiller) rekvireras med samma ordinationskort som övriga läkemedel, och genom märkning med ett ryttarsystem kan förnyad beställning till hemmen ske. Med hjälp av en annan ryttare, placerad vid pensionärens namn på ordinationskortet, kan uppehåll i dispensereringen meddelas till apoteket. Detta förekommer t ex när en pensionär vårdas på sjukhus, eller om delningen tidigare har gjorts för en eller flera veckor enligt tidigare beställning.

Apoteket svarar för erforderlig receptskrivning, vilken sker en gång per månad och omfattar de förpackningar, som levererats eller brutits för varje konsument under den gångna månaden. Den ansvarige läkaren kontrollerar recepten och läkemedelskortet mot uppgifterna på ordinationskortet och skriver sitt namn på varje akt. Dessa går därefter till apoteket för prissättning och fakturering. Genom att enskild förskrivning av läkemedlen sker, kommer pensionärerna i åtnjutande av den sedvanliga läkemedelsrabatten ("15-kronan") och får även vissa läkemedel kostnadsfritt.

En av anledningarna till att apoteksdispensering infördes var säkerhetsaspekten. Det förekom tidigare påståenden om felaktig delning.

En direkt utgiftsminskning med ca 32 500: — kronor har således uppkommit under ett halvt år för mediciner till ca 350 pensionärer.

Apoteket debiterar förutom själva läkemedelskostnaden även en summa per levererad Apodos täckande kostnaden för själva förpackningen och dispensereringen.

Utvärdering

En av anledningarna till att apoteksdispensering infördes var säkerhetsaspekten. Det förekom tidigare påståenden om felaktig delning, men när nu dispensereringen sker på apotek, har inget fel misstänkts eller påvisats beträffande apotekets insats. Av de pensionärer, som tillfrågats, har ingen ansett, att någon försämring har införts i medicindelningen, medan däremot några har tyckt, att den har blivit smidigare och mera pålitlig.

En annan orsak till omläggningen av rutinerna var kostnaderna. Kommunen betalade för läkemedlen till de tre nu berörda hemmen under tiden april—september 1973 ca 96 000: — kronor. Motsvarande kostnad var för samma tid 1974 ca 63 500: — kronor. En direkt utgiftsminskning med ca 32 500: — kronor har således uppkommit under ett halvt år för mediciner till ca 350 pensionärer.

Tidsstudier utförda vid ålderdomshemmen under hösten 1973 visade, att läkemedelshanteringen var av sådan omfattning, att en övergång till det beskrivna systemet skulle lösgöra arbetskraft inom föreståndarpersonalen motsvarande 1,4 årsarbetare. Kommunens vinst överstiger således under det första halvåret de 32 500: — kronorna med ovan redovisade minskade personalinsatser.

Några av de anställda vid hemmen var primärt måttligt entusiastiska när förslaget till nyordning presenterades, men även de två, som var mest kritiska, har spontant uttalat sin tillfredsställelse med den utformning rationaliseringen har fått, och den arbetslättning den har medfört. Man har idag svårt att tänka sig att återgå till det gamla systemet med till hemmen rekvirerade läkemedel och delning via den egna personalen.